

Sygn. akt XVII AmA 6/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 maja 2013 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie-Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Magdalena Sajur – Kordula

Protokolant: Andrzej Tracz

po rozpoznaniu w dniu 10 maja 2013 roku w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Zakon (...) w T.

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

na skutek odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów nr(...) z dnia 15 października 2010r.

o ograniczenie konkurencji

I. Oddala odwołanie

II. Zasądza od Zakonu (...) w T. na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwotę 360 zł (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu

SSO Magdalena Sajur – Kordula

Sygn. akt XVII AmA 6/11

UZASADNIENIE

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów („Prezes UOKiK”) wydał w dniu 15 października 2010 r. decyzję Nr (...), w której:

1. na podstawie art. 11 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów – dalej: „ustawy okik” – (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.) uznał za praktykę ograniczającą konkurencję przez nadużywanie przez Zakon (...) w T., pozycji dominującej na rynku organizowania świadczenia usług prosektoryjnych dotyczących zwłok osób zmarłych w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Szpital (...) w T. należącym do Zakonu poprzez nie zapewnienie bezpłatnego przechowania zwłok osób zmarłych w wymienionym szpitalu przez drugą dobę od czasu zgonu, co jest praktyką ograniczającą o jakiej mowa w określonej w art. 9 ust. 1 ustawy okik,

– i stwierdził zaniechanie jej stosowania z dniem 21 czerwca 2009 r.;

2. na podstawie art. 10 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów – dalej: „ustawy okik” – (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.) uznał za praktykę ograniczającą konkurencję przez nadużywanie przez Zakon (...) w T., pozycji dominującej na rynku organizowania świadczenia usług prosektoryjnych dotyczących zwłok osób zmarłych w Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej Szpital (...) w T. należącym do zakonu, poprzez nie

zapewnienie bezpłatnego ich ubierania, co jest praktyką ograniczającą konkurencję o jakie mowa w art. 9 ust. 1 „ustawy okik”

- i nakazał zaniechanie jej stosowania;

3. na podstawie art. 77 w związku z art. 80 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów – dalej „ustawa okik” (Dz. U. z 2007 r. Nr 50, poz. 331 ze zm.) oraz na podstawie art. 264 § 1 ustawy kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 200r Nr 98, poz. 1071 ze zm.) w związku z art. 83 „ustawy okik” postanowił obciążyć Zakon (...) w T. kosztami opisanego w pkt 1 i 2 sentencji decyzji postępowania w wysokości 38 PLN (trzydziestu ośmiu złotych) oraz zobowiązać tego przedsiębiorcę do ich zwrotu na rzez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się decyzji.

Wydając decyzję Prezes UOKiK ustalił, że Zakon (...) w T. posiada osobowość prawną. Zakon prowadzi Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej (...) w T.. Szpital ten realizuje usługi medyczne w zakresie stacjonarnej i ambulatoryjnej opieki medycznej, diagnostyki laboratoryjnej i obrazowej, rehabilitacji i profilaktyki. Należące do Zakonu prosektorium wraz z chłodniami i kaplicą przedpogrzebową zostało wydierżawione podmiotowi o nazwie (...). Podmiot ten pobierał odpłatność między innymi za przechowanie zwłok powyżej jednej doby, oraz z ubranie zmarłego. Na podstawie tej umowy dzierżawca był zobowiązany do nieodpłatnego odbioru zwłok ze Szpitala i przechowania ich przez 48 godzin, w odesłaniem do ustalonej z Dyrekcją Szpitala procedurę. Prezes ustalił, że dzierżawca pobierał odpłatność między innymi za przechowanie zwłok powyżej jednej doby, w tym za ubranie zmarłego. Prezes wywiódł, że o art. 25 a ust. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej zobowiązuje szpital do należytego przygotowania zwłok osoby zmarłej w szpitalu w celu ich wydania osobom uprawnionym do ich pochowania, co w rozumieniu rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie sposobu postępowania szpitala oznacza przechowanie zwłok w chłodni nie dłużej niż 48 godzin ich umycie i ubranie . Wykonywanie tych usług w oparciu o § 6 ust. 1 tego rozporządzenia należy do obowiązków osoby wskazanej w regulaminie porządkowym szpitala. Bezpłatność tego świadczenia Prezes wywiódł, z art. 6 ust. 1 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. z 1991 r. Nr 91, poz. 408 ze zm.), w zw. z art. 25a ust. 1 i ust. 2 tej ustawy oraz art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. Nr 210, poz. 2135 ze zm). Tym samym Prezes uznał, że Zakon nadużył pozycji dominującej na rynku właściwym i naruszył art. 9 ust. 1 ustawy okik ponieważ nie zapewnił rodzinie zmarłego lub też innej osobie uprawnionej do pochówku, bezpłatnego przechowania zwłok w chłodni przez okres 48 godzin oraz ich ubrania. Prezes dalej podniósł, że powierzenie wykonania przez Zakon świadczenia usług prosektoryjnych innemu przedsiębiorcy nie oznacza, pozbycie się przez Zakon odpowiedzialności za świadczone usługi prosektoryjne dla zwłok osób zmarłych w należącym do niego Szpitalu gdyż stosownie do art. 474 k.c. „dłużnik odpowiedzialny jest jak za własne działanie lub zaniechanie za działania i zaniechania osób, za których pomocą zobowiązanie wykonywa, jak również osób, z którym wykonanie zobowiązania powierza”. Dalej podnosi, że logiczną konsekwencją uznania iż Zakon miał obowiązek zapewnienia bezpłatnego przechowania zwłok zarówno przez pierwszą jak i drugą dobę od czasu zgonu, jest dalsze uznanie, że posiadał również obowiązek ukształtowania umowy dzierżawy prosektorium oraz wyegzekwowania jej stosowania, w takim samym zakresie co przewiduje ustawa. Natomiast w niniejszej sprawie Zakon nie wyegzekwował od (...), świadczenia usług prosektoryjnych zgodnie z przepisami obowiązującego rozporządzenie Ministra Zdrowia, stąd też ponosi odpowiedzialność za działania tego podmiotu. Prezes pomimo stwierdzonego naruszenia postanowił odstąpić od nałożenia na Zakon kary z powodu wysokości osiągniętego przez Zakon przychodu w roku 2009, który był na tyle niski iż wymierzona kara pieniężna nie spełniłaby roli prewencyjnej oraz represyjnej za naruszenie przepisów ustawy. Natomiast nałożył na Zakon obowiązek zwrotu poniesionych przez Prezesa UOKiK wydatków związanych z doręczaniem pism w toku prowadzonego postępowania.

Od powyższej decyzji odwołanie wniósł Zakon (powód) zaskarżając ją w całości, zarzucając naruszenie art. 474 k.c. przez nie wykazanie żadnej z przesłanek odpowiedzialności, tj. szkody w majątku lub interesach wierzyciela/ wierzycieli oraz nie wykazanie adekwatnego związku przyczynowego między domniemanym nienależytym wykonaniem zobowiązania a wyrządzeniem szkody. W ocenie odwołującego powierzenie części obowiązków dotyczących postępowania z osobami zmarłymi wynikających z ustawy, zakładowi pogrzebowemu który w zakresie

swej działalności zawodowej trudni się wykonywaniem takich czynności wyłącza swoją odpowiedzialność o oparciu o art. 429 k.c. W odniesieniu do pkt 2 zaskarżonej decyzji, powód wskazuje, że odpłatność dotyczy przygotowania do pochówku, a nie czynności wykonywanych bezpośrednio po zgonie pacjenta (odwołanie: k.11-14 akt sądowych)

Mając na uwadze te zarzuty, powód wniósł o uchylenie decyzji w całości, i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych (k. 11-16 akt sądowych).

Pozwany Prezes UOKiK w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji (k.27-29 akt sądowych).

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Powód – Zakon (...) - prowadzi niepubliczny zakład opieki zdrowotnej (...) (Szpital) na podstawie wpisu do rejestru prowadzonego przez Wojewodę (...) pod numerem (...) i świadczy usługi w zakresie stacjonarnej i ambulatoryjnej opieki medycznej, diagnostyki laboratoryjnej i obrazowej, rehabilitacji i profilaktyki.

(dowód: k.81- 88 akt admin. okoliczność bezsporna)

Zakon (...) (Zakon) wydzierżawił prosektorium należące do tego Zakonu wraz z chłodniami i kaplicą przedpogrzebową (dowód: k. 22 akt admin) B. F., F. F. i J. F. prowadzącym działalność gospodarczą w formie spółki cywilnej (dalej jako (...)). Zgodnie z tą umową, (...) ma prawo do używania i pobierania pożytków z ww. nieruchomości. (...) w umowie dzierżawy został zobowiązany do nieodpłatnego odbioru zwłok ze szpitala i ich przechowania przez 48 godzin, w oparciu o procedurę ustaloną z Dyrekcją Szpitala. Zakon w umowie zastrzegł prawo przeprowadzania okresowych kontroli dzierżawionego obiektu przy udziale (...). Umowa ta została zawarta na czas nieokreślony i zastąpiła umowę dzierżawy z dnia 01.09.2006r. (dowód: k 66-68 akt admin.), która nie regulowała kwestii dotyczących odbioru i przechowania zwłok.

Zasady postępowania ze zwłokami osób zmarłych w Szpitalu reguluje (...) (dowód: k.13-18 akt admin.) obowiązująca w Szpitalu. Zgodnie z postanowieniami tej Instrukcji, po stwierdzeniu zgonu pacjenta, pielęgniarka wykonuje m.in. następujące czynności; przewozi zwłoki do specjalnego pomieszczenia do przechowania, usuwa ze zwłok wszelki sprzęt używany w terapii, zakłada identyfikator na przegub dłoni lub stopy, wypełnia kartę skierowania zwłok do chłodni. Po upływie dwóch godzin zmarły zostaje przetransportowany do chłodni. Podmiotem zobowiązanym przez Szpital do przechowania zwłok pacjenta w chłodni, mycia, ubierania tj. przygotowania zwłok do wydania jest (...) (dowód: k. 15 akt admin.).

Regulamin Domu Pogrzebowego (...) stanowi, iż stosując się do zasad i przepisów BHP o higienie oraz etyce godnego i humanitarnego postępowania z ciałem zmarłego, zmarły jest przygotowany do ostatniej drogi na miejsce spoczynku. Regulamin ten przewiduje, że czynności wykonywane przy zmarłym takie jak : przechowanie zwłok w chłodni po upływie 24 godzin, czy też mycie oraz ubieranie zwłok są odpłatne. (dowód: k. 26 akt admin.)

Z wykazu osób zmarłych w Szpitalu w marcu oraz w kwietniu 2009 r. które były przechowywane w prosektorium wynika że (...) pobierał opłatę za przechowanie zwłok powyżej jednej doby oraz za ich ubranie (dowód: akta admin. k. 24 poz 1 tabeli i k. 34, k. 24 poz nr 4 tabeli i k.55, k.24 poz. nr 9 tabeli i k. 42, k.34, k.55). W analogiczny sposób zostały pobrane opłaty w przypadku zwłok pozostałych osób zmarłych w szpitalu w okresie od marca do kwietnia 2009 r. (dowód: k. 24, k. 28-58 akt admin.).

Powód osiągnął w roku 2009 przychód którego wysokość jest objęta tajemnicą przedsiębiorcy i znajduje się w aktach administracyjnych.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentacji znajdującej się w aktach sądowych i administracyjnych.

Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługuje na uwzględnienie.

Strona powodowa nie kwestionuje ustaleń i ocen dotyczących interesu publicznego, rynku właściwego oraz swojej pozycji dominującej na rynku właściwym, co czyni zbędnym ponawianie wywodów w tym zakresie za pozwanym Prezesem. Zachowanie powodowego Zakonu trafnie zostało zakwalifikowane jako praktyka ograniczająca konkurencję przez nadużycie swojej pozycji dominującej i oddziaływanie na interesy konsumentów przez niezapewnienie bezpłatnego przechowania zwłok osób zmarłych przez drugą dobę ich przechowywania i nie zapewnienia bezpłatnego ubrania zwłok, w rozumieniu art. 9 ust. 1 ustawy okik . Dotyczy bowiem zobowiązania rodziny zmarłego, lub też innych osób uprawnionych do pochówku do pokrycia kosztu, z naruszeniem przepisów § 6 ust 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia (Dz. U. z 2006 r. Nr 203, poz. 1503), który stanowi, że osoba wskazana w regulaminie porządkowym szpitala jest obowiązana zwłoki osoby zmarłej umyć, ubrać i wydać osobie uprawnionej do ich pochowania w stanie zapewniającym zachowanie godności należnej osobie zmarłej i na podstawie ust. 3 tego rozporządzenia za czynności te nie pobiera się opłat i są to czynności które nie stanowią przygotowania zwłok osoby zmarłej do pochowania – ust. 2 rozporządzenia. Rozporządzenie to zostało wydane na podstawie ustawy art. 25a ust. 2 ustawy z dnia 30 sierpnia 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej (Dz. U. Nr 91, poz. 408, ze zm) która utraciła moc z dniem 01 lipca 2011 r. Brzmienie tych przepisów jest jasne i nie wymagające dalszej ich wykładni w myśl zasady clara non sunt interpretanda . Zwłoki osoby zmarłej pozostawione na terenie szpitala w miejscu do tego przeznaczonym przez 48 godzin, podlegają szczególnemu traktowaniu i zobowiązują szpital do podejmowania wymienionych w tym rozporządzeniu czynności bezpłatnie (art. 6 ust. 1 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej), które nie są utożsamiane z czynnościami związanymi z przygotowaniem zwłok osoby zmarłej do pochowania. Nie wykluczone, że czynność przykładowo ubrania zwłok w trakcie jej pobytu w chłodni, pokrywa się z tą czynności którą zakład pogrzebowy wykonuje przygotowując ciało osoby zmarłej do pogrzebu, co nie zmienia faktu że to szpital jest obowiązany do wykonania czynności w tym wypadku również ubrania w sposób bezpłatny - nawet jeśli wykonuje te czynności w imieniu placówki na której ciąży obowiązek ustawowy, inny podmiot który się do tego zobowiązał w drodze umowy cywilno-prawnej.

Podnoszone zarzuty co do prawidłowości zastosowania art. 474 k.c. czy też art. 429 k.c. są zarzutami chybionymi. Dobrem chronionym w niniejszym postępowaniu jest konkurencja i konsument jako jej beneficjent, która przez nadużycie pozycji monopolistycznej została zachwiana. W niniejszym postępowaniu nie chroni się indywidualnych interesów podmiotów występujących w relacji dłużnik wierzyciel, zatem kognicja tut. Sądu ani nie pokrywa się jak i również nie przecina się i nie ma wspólnych części z postępowaniem w sprawach o świadczenie, w których dobrem chronionym jest uprawnienie lub obowiązek jednej ze stron.

Tym samym należy stwierdzić że Prezes UOKiK , zasadnie uznał opisane w decyzji zachowanie powoda za praktykę ograniczającą konkurencję polegającą na nadużywaniu swojej pozycji dominującej na rynku, a przede wszystkim naruszenie praw rodzin zmarłych i innych osób uprawnionych do pochówku. Sąd podziela również rozważania Prezesa UOKiK co do przyjętych podstaw do odstąpienia od wymierzenia kary w rozumieniu art. 111 ustawy okik za stwierdzone naruszenie przepisów prawa. W tym przypadku wymierzona kara nie spełniłaby swej funkcji prewencyjnej i represyjnej.

Z powyższych względów na mocy art. 9 ust. 1 ustawy okik w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 25a ust. 1 i 2 ustawy o zakładach opieki zdrowotnej oraz § 6 ust. 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 31 października 2006 r. oddalono odwołanie.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu oparto na mocy art.98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z § 18 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163 poz.1349 ze zm.).

SSO Magdalena Saujr-Kordula